

Vergaderjaar 2013–2014

21 501-30

Raad voor Concurrentievermogen

Nr. 330

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 juni 2014

Hierbij stuur ik u, mede namens de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, het verslag van de informele Raad voor Concurrentievermogen die van 11 tot en met 13 mei 2014 plaatsvond in Athene, Griekenland. De informele Raad bestond uit een deel over de interne markt en industrie (11 en 12 mei) en een onderzoeksdeel (12 en 13 mei). Vanwege het informele karakter van deze Raad heeft een vrije gedachte-wisseling zonder besluitvorming plaatsgevonden.

Tijdens het onderdeel over interne markt en industrie stond het industrieel concurrentievermogen centraal. In twee parallelle sessies werd stilgestaan bij het versterken van het innovatieve vermogen van de industrie en de uitdagingen van de energie-intensieve industrie. Tijdens het onderzoeksdeel is gesproken over Euro-Mediterrane samenwerking, zogenaamde Blauwe (maritieme) Innovatie en de Europese Innovatiepartnerschappen.

De lunch van het interne markt- en industriedeel van de Raad stond in het teken van de inbedding van het industriële concurrentievermogen in alle beleidsterreinen van de EU. Voor het onderzoeksdeel van de Raad was geen lunchthema vastgesteld.

De Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp

INTERNE MARKT EN INDUSTRIE

Concurrentievermogen van de industrie

Centrale thema tijdens dit deel van de Raad waren de drijvende krachten achter industrieel concurrentievermogen. Het Griekse voorzitterschap, bij monde van de heer Kostas Hatzikadis, Minister voor Ontwikkeling en Concurrentievermogen, gaf aan dat het concurrentievermogen door veel factoren wordt beïnvloed. Sinds 2008 is de positie van de industrie aangetast, onder andere door grote internationale energieprijzverschillen. Het voorzitterschap zag oplossingen te voor het versterken van het industriële concurrentievermogen, met name via betere toegang tot financiering, het stimuleren van ondernemerschap en het wegnemen van bureaucratie. Ook werd het belang van acties gericht op specifieke sectoren genoemd. Het voorzitterschap had drie sprekers uitgenodigd om hun visie te geven op toekomstig industriebeleid.

Daniel Calleja, directeur-generaal voor Ondernemen en Industrie van de Europese Commissie, gaf in zijn presentatie een overzicht van de activiteiten ten aanzien van de *roadmap* die de Commissie is gevraagd te ontwikkelen door de Europese Raad (ER) in maart 2014. Tijdens deze ER werd het belang van een sterke industriële basis voor het creëren van economische groei en banen benadrukt. De Commissie hanteert in de ontwikkeling van deze *roadmap* drie actielijnen, namelijk 1) betere wet- en regelgeving voor ondernemers, 2) specifieke maatregelen voor groei en 3) een geïntegreerde industriële basis, geschikt voor innovatie. Hierbij denkt de Commissie onder andere aan een verdere vereenvoudiging van de regelgeving van de Interne Markt, een update van de Small Business Act ter vereenvoudiging van de regelgeving voor mkb en betere toegang tot financiering. Calleja wees daarbij in zijn presentatie op het politieke doel van de Commissie: de ambitie dat per 2020 de industrie 20% van het bbp uitmaakt.

Markus Beyrer, directeur generaal van Business Europe, benadrukte het belang van verbetering van het industriële concurrentievermogen. Nog steeds verliest Europa aandeel, inclusief een verlies aan investeringen. Hij riep met name op om de verhouding energie-klimaat meer evenwichtig te benaderen en de uitkomsten van de klimaattop in Parijs in 2015 hierin mee te nemen. Verder stelde de heer Beyrer dat het concurrentievermogen systematisch in beschouwing genomen dient te worden bij de ontwikkeling van nieuw beleid (inbedding van het concurrentievermogen in alle beleidsterreinen van de EU).

Dimitris Daskalopoulos, president van de Griekse Federatie van Ondernemingen, gaf aan dat Griekenland behoefte heeft aan nieuwe bedrijvigheid die bij kan dragen aan een hogere export. Daartoe is goedkopere energie van groot belang en dient op ingezet te worden innovatie.

In twee parallele sessies werd gesproken over het innovatieve vermogen van de Europese industrie en over de uitdagingen voor de energie-intensieve industrie, waarvan de resultaten plenair werden teruggekoppeld.

Nederland nam deel aan de sessie over de uitdagingen voor de energie-intensieve industrie. Nederland bracht tijdens deze parallele sessie in dat prijsverschillen en marktontwikkelingen tot op bepaalde hoogte economische realiteit zijn en dat structurele veranderingen van de energie-intensieve industrie noodzakelijk zijn. Om de concurrentiepositie van bedrijven en de energie-intensieve industrie in het bijzonder te versterken dient Europa te werken aan het versterken van de interne markt. Ook dient technologische innovatie te worden bevorderd en moet de regeldruk

omlaag. De meeste lidstaten benadrukten het belang van de industrie en het belang van de energieprijzen voor de energie-intensieve industrie. Een aantal lidstaten waarschuwde voor het aanvaarden van de -40% besparing van CO₂ per 2030 voorafgaand aan de VN-klimaattop in Parijs in 2015. Europa kan niet alleen de klimaatdoelstellingen op zich nemen. Ook wordt gevreesd voor verder «investeringslekken», waardoor investeringen met name buiten Europa plaats zullen gaan vinden.

Plenair werd een terugkoppeling gegeven van de parallelle sessie waaraan Nederland niet deelnam, over het innovatieve vermogen van de Europese industrie. Hierin werd gesproken over het belang van regionale internationale samenwerking op basis van de slimme specialisatie als antwoord op de toenemende concurrentie vanuit China en de Verenigde Staten. Verder werd gewezen op het belang van een goede inbedding van concurrentievermogen bij de formulering van Europees beleid.

Lunchdiscussie over de inbedding van het industriële concurrentievermogen in alle beleidsterreinen van de EU.

De lunchdiscussie stond in het teken van de inbedding (*mainstreaming*) van het industriële concurrentievermogen in alle beleidsterreinen van de EU. In al het Europese beleid, ongeacht over welk onderwerp, moet de impact op de concurrentiepositie van de Europese industrie worden meegewogen.

Het belang hiervan werd vrijwel unaniem door de lidstaten gedragen. De Europese Commissie herhaalde daarbij dat *mainstreaming* binnen de Europese beleidsonderdelen van belang is, maar ook nationaal en in afstemming met de regio's dient te gebeuren. Nederland bracht in dat het monitoren van het concurrentievermogen van de Europese industrie noodzakelijk is om een gelijk speelveld te creëren. Nederland riep daarbij op gebruik te maken van bij de lidstaten al opgebouwde ervaringen. Verder stelde Nederland voor om vanaf het vroegste moment van beleidsontwikkeling, zoals in de «*roadmaps*», het concurrentievermogen centraal te stellen. Ook verwees Nederland naar de Europese conferentie die op 7 mei in Den Haag is gehouden gericht op slimmere regelgeving, waar werd bepleit dat er behoefte bestaat aan een gezamenlijke onafhankelijke Europese toezichthouder die de Europese instellingen bijstaat bij de zorgvuldige beoordeling van de effecten van regelgeving.

Het voorzitterschap sloot af met de opmerking dat er een goede basis voor het aankomende voorzitterschap van Italië ligt om beleid in acties om te zetten en per eind 2014 met concrete resultaten te komen.

ONDERZOEK

Euro-mediterrane samenwerking op het gebied van onderzoek en innovatie

Namens het Griekse voorzitterschap opende Minister Arvanitopoulos het onderzoeksdeel. Het eerste punt van de agenda was een bespreking over het verder brengen van Euro-mediterrane samenwerking op het gebied van onderzoek. Arvanitopoulos schetste samen met drie deskundigen de voorgeschiedenis en inhoud van het voorstel. Hieruit bleek dat wat betreft Minister Arvanitopoulos de samenwerking inmiddels zo ver gevorderd is dat deze zou kunnen worden omgezet in een zogenaamd Artikel

185-initiatief¹. De betrokken EU-lidstaten en derde landen menen dat dit instrument geschikt is om de huidige samenwerking uit te bouwen. Zij waren van mening dat een Artikel 185-initiatief met de naam «PRIMA»² er dan ook snel zou moeten komen om zo het onderzoek in de regio te versterken, maatschappelijke uitdagingen aan te pakken, economische groei te stimuleren en politieke stabiliteit te brengen in een deel van het Middellandse Zeegebied. Voedsel, water, gezondheid en energie zijn thema's die aan de orde zouden kunnen komen. Deze passen bij de uitdagingen waar de regio voor staat, zoals verstedelijking, klimaatverandering, snelle demografische veranderingen en de Arabische Lente. Behalve EU-lidstaten en met Horizon 2020 geassocieerde landen zouden er ook landen in Noord-Afrika en het Midden-Oosten moeten kunnen deelnemen, de zogenaamde derde landen.

Namens de Commissie reageerde Commissaris Geoghegan-Quinn op deze oproep. Zij bleek een warm voorstander van samenwerking op het terrein van onderzoek en innovatie voor het oplossen van verschillende, maatschappelijke uitdagingen in het Middellandse Zeegebied. Zij memoreerde de vele initiatieven die al lopen, waaronder verschillende ERA netten, bedoeld om meer coördinatie te bewerkstelligen rond nationale onderzoeksprogramma's. Versterkte samenwerking zou vele kansen kunnen bieden, voor alle betrokken landen, zowel buiten als binnen de EU. Nieuwe initiatieven moeten wat Geoghegan-Quinn betreft aansluiten bij bestaande regelgeving en bestaande andere initiatieven en moet vooral gericht worden op zaken die de meeste impact hebben. Pas als aan dit soort voorwaarden wordt voldaan zal de Commissie deelname – en daarmee financiering uit Horizon 2020- overwegen.

Hierna volgde een debat. Alle lidstaten deelden de mening dat een aanpak van de maatschappelijke uitdagingen waarmee het Middellandse Zeegebied wordt geconfronteerd prioriteit heeft en nut voor de EU als geheel. Men hechtte ook veel belang aan samenwerking met landen die geen lid zijn van de EU in het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Over de uitwerking liepen de meningen uiteen. De landen rond de Middellandse Zee betoogden allen dat de samenwerking nu rijp genoeg was om in een Artikel 185-initiatief om te zetten. Vele thema's en uitdagingen werden genoemd, met name voedsel en water, gezondheid en energie. Verschillende andere Europese regio's brachten hun ervaringen met regionale samenwerking in. Met name enkele West-Europese lidstaten die niet zelf in een dergelijk initiatief actief zijn, waaronder Nederland, stelden zich kritischer op, en pleitten voor een goede onderbouwing van de meerwaarde voor de EU, een sterke focus en oog voor de relatie met bestaande initiatieven, programma's en fondsen, zoals de structuurfondsen. Nederland nam het voortouw in deze kritische groep, en vond dat pas als aan deze voorwaarden is voldaan, beoordeeld kan worden of een Artikel 185-initiatief kans van slagen heeft.

Namens het Griekse Voorzitterschap gaf Minister Arvanitopolous aan dat hij veel steun zag voor de samenwerking en een politieke wil om het pad op te gaan van een Artikel 185-initiatief. Het onderwerp zal terugkomen op de Raad voor Concurrentievermogen van 26 mei. Italië gaf aan tijdens het Italiaanse voorzitterschap in de tweede helft van dit jaar hierover Raadsconclusies voor te willen leggen.

¹ Hierbij zet een aantal landen samen geld in voor publiek-publieke onderzoekssamenwerking op een bepaald thema, waarna de Commissie kan besluiten dit aan te vullen met een zogenaamde top-up.

² Partnership on Research and Innovation in the Mediterranean Area

Innovatie voor de «Blauwe Economie»

In de middag gaf Eurocommissaris Damanaki van Maritieme Zaken en Visserij een presentatie over innovatie rond de oceanen. De Commissie had enkele dagen ervoor een actieplan gepresenteerd over innovatie in de «Blauwe Economie». Dit plan moet ervoor zorgen dat Europa de natuurlijke hulpbronnen van de oceanen duurzaam kan gaan benutten. Dit draagt bij aan groei en daarmee aan banen. De Commissie geeft in het actieplan een overzicht van obstakels die ons in de weg staan bij een betere omgang met de oceanen. Zo is onze kennis van de oceanen nog beperkt, is maritiem onderzoek in de verschillende lidstaten versnipperd en zijn er voor de ontwikkeling van nieuwe technologie in de mariene en maritieme sector meer bèta- en technisch opgeleide mensen nodig. In het actieplan wordt voorgesteld de zeebodem van de Europese wateren in de komende jaren gedetailleerd digitaal in kaart te brengen en meer te doen aan de uitwisseling van resultaten uit op de zeeën gerichte projecten uit Horizon 2020 en uit nationale programma's. Ook moet er een «Blue Economy Business and Science Forum» komen, dat de private sector, wetenschappers en non-gouvernementele organisaties met elkaar moet verbinden en wordt er een inventarisatie uitgevoerd van de specifieke vaardigheden waar de mariene en maritieme sector behoefte aan heeft in de toekomst. Tenslotte wil de Commissie de mogelijkheid onderzoeken of er na 2020 een Kennis- en Innovatiegemeenschap (KIC) kan komen rond de Blauwe Economie in het kader van het Europees Instituut voor Innovatie en Technologie (EIT). Er was na deze presentatie geen debat voorzien.

Europese Innovatiepartnerschappen (EIP's)

Tenslotte gaf Eski Aho, de voormalige premier van Finland, op uitnodiging van het Voorzitterschap een presentatie over de stand van zaken rond de Europese Innovatiepartnerschappen (EIP's). In de EIP's ontmoeten alle stakeholders binnen een bepaald innovatiedomein elkaar, om vervolgens samen onderzoek en ontwikkeling een impuls te geven, investeringen in demonstratie- en pilotactiviteiten te coördineren, te anticiperen op regelgeving en de vraagkant van innovatie beter te organiseren. Er zijn inmiddels vijf EIP's op diverse terreinen. Aho was voorzitter van een groep experts die een evaluatie van dit relatief nieuwe instrument heeft uitgevoerd. Zijn voornaamste boodschap was dat EIP's als instrument zeker potentieel hebben, bijvoorbeeld voor het verbinden van beleidsmakers en eindgebruikers. Echter, hij gaf aan dat wat hem betreft verder gaan op de ingeslagen weg geen zin heeft: er zijn aanpassingen nodig om er onder andere voor te zorgen dat er draagvlak is op het hoogste niveau, dat alle stakeholders breed betrokken worden en er duidelijke criteria gelden voor deelname.

Enkele lidstaten intervenueerden. Zij waren positief over het instrument op zich en zagen de meerwaarde. Toch namen zij de voorstellen tot verbetering die Aho aandroeg zeer serieus. Zij gaven onder andere aan dat een betere structuur en *governance* van belang is, evenals duidelijke doelen daarbij passende indicatoren voor succes. De vraag of de EU klaar is voor nieuwe EIP's werd veelal ontkennend beantwoord. De lidstaten gaven aan dat eerst bekeken moet worden hoe het instrument verbeterd kan worden aan de hand van de aanbevelingen van de expertgroep, alvorens met nieuwe EIP's begonnen kan worden.

Namens het Voorzitterschap concludeerde Minister Vasilakos dat de meeste lidstaten zich kunnen vinden in de uitkomsten van het rapport. Aangezien de meeste lidstaten het instrument van EIP's op zich wel degelijk ondersteunen gaf hij aan te verwachten dat de Commissie op

basis van een goed uitgevoerde evaluatie met verbeteringen zou komen. Hij zegde toe verslag uit te brengen van de discussie op de komende Raad.